

ความพึงพอใจและผลลัพธ์ของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ในกระบวนวิชาภาวะผู้นำและการจัดการทางการพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Satisfaction and Outcomes of the Teaching Styles with Blended Learning in a Nursing Leadership and Management Course, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

อภิรดี นันทศุภวัฒน์ พย.ด.* Apiradee Nantsupawat Ph.D.*
เรมวอล นันทศุภวัฒน์ ศศ.ด.** Raymoul Nantsupawat Ph.D.**

บทคัดย่อ

กระบวนวิชาภาวะผู้นำและการจัดการทางการพยาบาล มีลักษณะเนื้อหาซึ่งค่อนข้างเป็นนามธรรมและยากสำหรับผู้เรียนที่ไม่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการได้เรียนรู้และเข้าใจง่าย การนำการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งเป็นระบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้า (face-to-face) กับการสอนผ่านระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือ อีเลิร์นนิง (E-learning) มาใช้จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ผลลัพธ์ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของผู้เรียนต่อการเรียนการสอนแบบผสมผสานในวิชาภาวะผู้นำและการจัดการทางการพยาบาล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ที่ลงทะเบียนวิชาดังกล่าวจำนวน 99 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาคเท่ากับ 0.92 และแบบสอบถามผลลัพธ์เท่ากับ 0.91 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานในกระบวนวิชาภาวะผู้นำและการจัดการทางการพยาบาลทุกด้านอยู่ในระดับมากได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและวิธีการประเมินผล
2. นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในเชิงปริมาณและคุณภาพต่อผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์กับนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานในด้านบวก เช่น มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ด้วยตนเอง และ เพิ่มทักษะในการเรียนรู้ เป็นต้น

* อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

* Instructor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** Associate Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

3. นักศึกษาเสนอแนะถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานทั้งการบรรยายในเรื่องสถานที่ การใช้แฟ้มสะสมการสะท้อนคิดในเรื่องเวลาและปริมาณชิ้นงาน การใช้ อีเลิร์นนิ่งในเรื่องระบบและความเร็วของเครือข่ายคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานและเป็นแนวทางในการที่จะพัฒนาระบุนววิชาภาวะผู้นำและการจัดการทางกายภาพให้เหมาะสมกับนักศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ ผลลัพธ์ การเรียนการสอนแบบผสมผสาน

Abstract

Nursing leadership and management courses can be abstract and difficult for students who do not have work experience to learn and understand. Implementation of Blended Learning, a system of teaching that integrates the learning encounter (face-to-face) and teaching through electronic media or E-learning has been resulted in a student learning effectively. The purpose of this study was to study satisfaction, outcomes, problems, barriers, and suggestions among students who experienced blended learning in a nursing leadership and management course. The study population consisted of 99 students who were registered in the course for the 1st semester of academic year 2012. Data were collected by questionnaires which were tested for content validity by 3 experts. The reliability of the questionnaires had a Cronbach's alpha of .92 for variables related to satisfaction and 0.91 for variables related to outcomes. Data were analyzed by descriptive statistic.

The results of study

1. Most students have highly satisfied with the following elements in the course: purpose, content, teaching and learning activities, and evaluation methods.

2. Most students have positive opinion in both quantity and quality towards outcomes of the Blended Learning in nursing leadership and management course such as a variety of learning styles, apply knowledge by themselves, and promoting learning skills.

3. Students noted that the facility was a barrier for the lecture, lack of time and amount of work were barriers to the portfolio, and the computer system and network speed were barriers to e-learning.

The results show that Blended Learning should be applied to other courses to provide students with higher satisfaction and positive learning outcomes.

Key words: Satisfaction, Outcome, Blended Learning

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF: HEd) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปี พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร การปรับเปลี่ยนกลวิธีการสอนของอาจารย์ การเรียนรู้ของนักศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ตามที่มุ่งหวังได้จริง จึงได้กำหนดองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุถึงมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตร การปรับเปลี่ยนกลวิธีการสอน วิธีการเรียนรู้ ตลอดจนกระบวนการวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ได้คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อให้ออกไปเป็นบัณฑิตที่ขึ้นาสังคมตามต้องการ

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นการสอนรูปแบบใหม่ที่เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้สูงขึ้น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ในแนวทางเดียวกันว่าเป็นระบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้ากับการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Graham, 2012) ส่วนเบอร์เน็ต (Bernath, 2012) กล่าวว่า เป็นโปรแกรมทางการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ กับการสอนในชั้นเรียน และฮอนและสเตอร์เกอร์ (Horn & Staker, 2011) กล่าวว่า เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากประสบการณ์ทางการเรียนรู้อย่างเป็นอิสระผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์โดยนักเรียนสามารถควบคุมตัวแปรทางการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งในด้านเวลา สถานที่ แนวทางการเรียนรู้และอัตราการเรียนรู้ของตนเอง จาก

ความหมายดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผสมผสานวิธีการสอนในชั้นเรียนหรือการเรียนแบบเผชิญหน้ากับการเรียนรู้ผ่านระบบสื่อคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ซึ่งทั้ง 2 รูปแบบได้ผสมผสานข้อดีของการเรียนการสอนในชั้นเรียน และการเรียนการสอนออนไลน์เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งจะเกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนคือ ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และลดเวลาในการเข้าชั้นเรียนได้ ส่วนเกรนแฮมและคาลิตา (Garnham & Kaleta, 2002) ได้กล่าวว่า การใช้วิธีการเรียนรู้หลายวิธีมาผสมผสานโดยนำข้อดีของการเรียนแต่ละรูปแบบนั้นมาผสมผสานกัน และจะทำให้ลดจุดด้อยซึ่งกันและกัน อันจะส่งผลลัพธ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งผลการศึกษาของ มอทซนิง-พิทริก และ มัลลิกซ์ (Motschnig-Pitrik, Mallich, 2004). ศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนแบบผสมผสานโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กับการใช้เทคโนโลยีส่งผลต่อความสามารถของผู้เรียน พบว่าการจัดการเรียนแบบผสมผสานโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี คือช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการมีส่วนร่วม ความต้องการในการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กระตุ้นการเรียนรู้การค้นพบ ช่วยผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาการมีปฏิสัมพันธ์ เพิ่มความสามารถในตัวบุคคลให้ค้นพบกระบวนการของการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทอมสัน (Thomson, 2003) ที่พบว่าผู้ที่เรียนแบบผสมผสานบนเว็บมีความสามารถในการเรียนรู้เนื้อหาได้เร็วกว่าผู้เรียนที่เรียนผ่านอิเล็กทรอนิกส์เพียงอย่างเดียว ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการเรียนแบบผสมผสานเป็นนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ โดยการนำข้อดีของการเรียนในห้องเรียนมาเสริมกับข้อดีของการเรียนที่ให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผลที่ได้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและเกิดผลลัพธ์ที่ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการใช้รูปแบบการสอนแบบผสมผสาน

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้ใช้การสอนในชั้นเรียนโดยมีการบรรยายร่วมกับการใช้แฟ้มสะสมงานที่เก็บรวบรวมจากการสะท้อนคิด

และการใช้อีเลิร์นนิ่ง โดยเลือกแต่ละวิธีให้เหมาะสมกับเนื้อหาในกระบวนการวิชาการผู้นำและการจัดการทางการพยาบาลแต่ละหัวข้อ ผู้วิจัยได้เลือกใช้การบรรยายในชั้นเรียนในบางหัวข้อที่จำเป็นต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน จึงจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหานั้น ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนการสอนแบบบรรยายเป็นการบรรยายเนื้อหาบทเรียนให้กับผู้เรียน เป็นการสื่อสารทางตรง ระหว่างผู้ให้และผู้รับ การสื่อสารดังกล่าวนอกจากผู้เรียนจะได้รับข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากผู้สอนแล้ว ยังรับรู้ความรู้สึกของผู้สอนผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งการสื่อสารแบบเผชิญหน้าอาจจะมีการให้คำแนะนำหรือการสื่อสารอื่นๆ ที่ไม่ได้เป็นคำพูดเปิดเผย แต่มีความหมายที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ ซึ่งผู้เรียนบางคนอาจจะชอบที่จะสอบถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สอนที่คุ้นเคยโดยตรง (Buckley, 2003) อย่างไรก็ตามการสอนแบบบรรยายอาจขาดประสิทธิภาพ ถ้าผู้เรียนไม่สนใจการบรรยาย ตั้งใจจดเนื้อหาอย่างเดียว ไม่มีการปฏิสัมพันธ์กันในห้องเรียน ผู้เรียนรับฝ่ายเดียวโดยไม่มีคำตอบโต้กับผู้สอน นอกจากนี้การสอนแบบบรรยายที่ขาดประสิทธิภาพ ผู้สอนมักจะสื่อสารทางเดียว พูดกับการฉายสไลด์ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน การสอนแบบบรรยายผู้สอนต้องมีทักษะในการพูดและการเขียนที่ดีในการสื่อสารให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาที่สำคัญและตรงประเด็น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อรวบรวมข้อมูลและเรื่องราวต่าง ๆ หรือการสะท้อนคิดจากสิ่งที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์และโอกาสต่างๆ ทั้งจากการสอนบรรยายและการใช้อีเลิร์นนิ่งโดยแฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้แสวงหาและรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นคุณค่า ประสบการณ์ การเรียนรู้ของตนเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ มีการกำหนดวิธีการชัดเจนที่จะนำไปสู่เป้าหมาย (ศรีนวล วิวัฒน์คุณุการ และ วิภาดา คุณาวิกติกุล, 2548) การใช้แฟ้มสะสมงานเพื่อการสะท้อนคิด ในกระบวนการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สำคัญที่จะบ่งบอกว่าผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาอย่างน้อยแค่ไหนกิตติพร ปัญญาภิญญผล (2549) ได้สรุปว่าการสะท้อนการเรียนการสอนจากมุมมองของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ แฟ้มสะสมงานเป็น

เครื่องมืออีกแบบหนึ่งที่สามารถให้ข้อมูลกับผู้สอนได้ และยังช่วยให้ผู้เรียนสะท้อนตัวเองได้ดีขึ้น ทิลเลมา (Tillema, 2001) ให้ทัศนะว่าแฟ้มสะสมงานที่รวบรวมการสะท้อนคิดเป็นเครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ การสะท้อนคิดซึ่งหมายถึงการคิดใคร่ครวญอย่างถี่ถ้วน โดยการคิดย้อนกลับในประเด็นที่กำลังคิด เพื่อเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นความรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น การเรียนการสอนโดยใช้การสะท้อนคิดเป็นกระบวนการพัฒนาความตระหนักรู้ในตนเอง เพิ่มความสามารถในการตัดสินใจและการจัดการในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง จากผลการวิจัยของเรมวอล นันท์ศุภวัฒน์, กุลวดี อภิชาติบุตร, อรอนงค์ วิชัยคำ, และ ศุภสิยา ศิริภัทรากร แสนหลวง (2549) ที่ศึกษาการใช้แฟ้มสะสมงานในการสะท้อนคิดการเรียนในกระบวนการวิชาการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่า การรับรู้ประโยชน์ในการจัดทำแฟ้มสะสมงานของนักศึกษาพยาบาล ทั้งหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต 4 ปีและหลักสูตรต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก และมีผลการวิจัยที่พบว่า การนำบันทึกการสะท้อนคิดมาใช้ในการฝึกปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพเด็กของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีการเชื่อมโยงหลักทางวิชาการที่ได้เรียนรู้ที่ผ่านมาสู่การปฏิบัติ เกิดการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติ ผู้เรียนมีทักษะในการประเมินสุขภาพมากขึ้น บันทึกการสะท้อนคิดสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการเรียนการสอนทางการศึกษาพยาบาล (พิมพ์ภากรณ์ กลั่นกลิน, นิตยา ไทยาภิรมย์, และ พัทธี วรกิจพูนผล, 2551)

สำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบอีเลิร์นนิ่งในปัจจุบันเป็นที่นิยมและยอมรับมากขึ้นเพราะมีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่างๆ มีความทันสมัยและมีทางเลือกที่มากขึ้น โดยมีการจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความคิด การวิเคราะห์วิจารณ์ การรวบรวมข้อมูล การศึกษาค้นคว้า การตัดสินใจที่รอบคอบและถูกต้อง ทำให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การใช้สื่อการสอนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ได้ถูกพัฒนาและขยายมากขึ้น โดยการจัดเรียนการสอนแบบอีเลิร์นนิ่งทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน เช่น การถ่ายทอดเนื้อหาและการทำกิจกรรมการเรียนรู้ การลดเวลาการสอน เพิ่มการทบทวนความเข้าใจและเรียนรู้ด้วยตนเอง เพิ่มแรงจูงใจและความพึงพอใจของผู้เรียน (Herriot, Bishop, Kelly, Murphy, & Truby, 2003; Lewis, Davies, Jenkins, Tait, 2005) นอกจากนี้การจัดเรียนการสอนแบบอีเลิร์นนิ่งยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดสรรเวลาศึกษาหรือทบทวนเนื้อหาตามที่คุณผู้เรียนต้องการได้ด้วยตนเอง เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถและศักยภาพในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ผู้เรียนยังสามารถมีโอกาสปรึกษาผู้สอนในเนื้อหาวิชาที่เรียนง่ายขึ้นโดยผ่าน จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือ กระดานโต้ตอบของ อีเลิร์นนิ่ง (ถนอมพร เลหาจรัสแสง, 2545) อย่างไรก็ตามการสอนแบบอีเลิร์นนิ่งยังมีอุปสรรคบางประการเช่น การขาดการติดต่อกับคน มีปัญหาของเครื่องและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ การใช้งานอาจมีเงื่อนไขที่มากมาย (Wilkinson, Forbes, Bloomfield, & Gee, 2004) และยังพบว่าการสนทนาตอบโต้กันทางการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต (Online) นั้นสิ้นเปลืองเวลา และยาก (Woo & Kimmick, 2000) และผู้เรียนอาจมีความรู้สึกโดดเดี่ยวและขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและกลุ่มเพื่อน (Billings, 2000) เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่ได้ใช้การสอนแบบอีเลิร์นนิ่งเต็มรูปแบบแต่เลือกเป็นบางเนื้อหาเท่านั้น

ด้วยเหตุผลที่การสอนแต่ละวิธีมีทั้งข้อดีข้อด้อย และประโยชน์ดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถใช้วิธีการสอนแบบใดแบบหนึ่งตลอดทั้งกระบวนการวิชา ผู้วิจัยได้เลือกหัวข้อเนื้อหาให้เหมาะสมกับวิธีการสอนของแต่ละแบบเนื่องจากกระบวนการวิชาภาวะผู้นำและการจัดการทางการพยาบาล มีลักษณะเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับทฤษฎีองค์การ ทฤษฎีภาวะผู้นำ กระบวนการจัดการทางการพยาบาล การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การสร้างสัมพันธภาพ การจัดการกับเวลาและความเครียด การจัดการกับทรัพยากรมนุษย์

และประเด็นและแนวโน้มของภาวะผู้นำและการจัดการทางการพยาบาล ซึ่งเนื้อหาค่อนข้างเป็นนามธรรมและเรียนรู้ได้ยากสำหรับผู้เรียนที่ไม่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการ นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนแบบเดิมจะเป็นการบรรยายในชั้นเรียนเป็นส่วนใหญ่ และใช้แฟ้มสะสมงานสะท้อนคิดเป็นบางหัวข้อซึ่งอาจจะไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้สอนจึงตระหนักถึงความสำคัญในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนจึงได้นำการสอนแบบอีเลิร์นนิ่งมาใช้เป็นสื่อการสอนร่วมอีกวิธีหนึ่ง เพื่อที่จะเพิ่มพูนความรู้และทักษะของผู้เรียนให้มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นศึกษาความพึงพอใจ ผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของผู้เรียนต่อการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ดังกล่าว ซึ่งผลที่ได้จะเป็นแนวทางในการวางแผนดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอันจะส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน
2. เพื่อศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดกับนักศึกษาต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน
3. เพื่อศึกษาปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะของนักศึกษาต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เป็นรูปแบบที่มีการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าในชั้นเรียนปกติ ด้วยวิธีการบรรยาย การทำแฟ้มสะสมงาน การสะท้อนคิด กับการเรียนรู้แบบอีเลิร์นนิ่ง โดยมีการวิเคราะห์ความเหมาะสมของ

วิธีการจัดการเรียนการสอนกับเนื้อหาวิชา ผลของการนำรูปแบบการเรียนแบบผสมผสานไปใช้ทำให้ผู้เรียนมีลักษณะการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอนโดยวัดความพึงพอใจตามกรอบแนวคิดของทาบ (Taba, 1962 อ้างอิงใน ทิศนา แหมมณี, 2545) ทั้งด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล และวัดผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์ต่อนักศึกษา ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่อการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) มุ่งศึกษาความพึงพอใจ ผลลัพธ์และปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะของนักศึกษาต่อรูปแบบการเรียนการสอนโดยผสมผสานระหว่างการบรรยาย การใช้แฟ้มสะสมงาน และอีเลิร์นนิ่งในกระบวนวิชาภาวะผู้นำและการจัดการทางการพยาบาล

ประชากรที่ศึกษา คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทั้งหมดที่ลงทะเบียนเรียนในกระบวนวิชาภาวะผู้นำและการจัดการ (558441) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ซึ่งสมัครใจและยินยอมตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 99

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1 ชุด แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา มีลักษณะเป็นคำถาม ปลายเปิด และ ปลายปิด ประกอบด้วย เพศ อายุ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้แนวคิดของทาบ (Taba, 1962 อ้างอิงใน ทิศนา แหมมณี, 2545) มีข้อความ 15 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน

ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 3 ข้อ 2) เนื้อหา 3 ข้อ 3) วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4 ข้อ และ 4) วิธีการประเมินผล 5 ข้อ และความพึงพอใจโดยรวม 1 ข้อ แบบสอบถามเป็นแบบ Likert Scale มี 5 ระดับ เรียงจากระดับความพึงพอใจมากที่สุดถึงระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์กับนักศึกษาต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานซึ่งผู้วิจัยนำจากการทบทวนวรรณกรรม มีข้อความ 15 ข้อ แบบสอบถามเป็นแบบ Likert Scale มี 5 ระดับ เรียงจากระดับตรงกับความคิดมากที่สุดถึงตรงกับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะของนักศึกษาต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานจำนวน 3 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความตรงด้านเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยนำเครื่องมือทั้ง 4 ส่วน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์พยาบาลและมีความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษากำหนด 3 ท่าน ได้ความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 0.92 คณะผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ในภาคการเรียนที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนในกระบวนวิชาภาวะผู้นำและการจัดการ (558441) จำนวน 15 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 115 คน คงเหลือกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้จำนวน 100 คน และนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยรวมทั้ง 4 ด้านเท่ากับ 0.92 และ แบบสอบถามผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์กับนักศึกษาต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเท่ากับ 0.91

วิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนการเปิดกระบวนการเรียน คณะผู้วิจัยซึ่งประกอบด้วยผู้สอน 2 ท่านได้ประชุมเพื่อปรึกษาความเหมาะสมในการกำหนดหัวข้อรูปแบบการเรียนการสอน ในเนื้อหาซึ่งมีทั้งหมด 15 เรื่อง ใช้เวลาในการสอน เรื่องละ 2 ชั่วโมง คณะผู้วิจัยได้เลือกเนื้อหาที่เหมาะสมการบรรยาย 9 เรื่อง ใช้การสอนโดยอีเลิร์นนิ่งและทำแบบทดสอบหลังการเรียน 6 เรื่อง และให้นักศึกษาทำรายงานการสะท้อนคิดจัดเป็นแฟ้มสะสมงาน 6 เรื่อง

2. คณะผู้วิจัยขอเปิดกระบวนการเรียนผ่าน A-Tutor ซึ่งเป็นระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และจัดเตรียมเนื้อหาบทเรียนทั้ง 15 เรื่อง ตัวอย่างคลิปสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับบางเนื้อหาและแบบทดสอบหลังการเรียนเพื่อส่งให้ ผู้รับผิดชอบระบบ A-Tutor นำไปแสดงบนระบบ

3. คณะผู้วิจัยได้ชี้แจงให้นักศึกษาเข้าใจถึงกระบวนการเรียนการสอน โดยอธิบายถึงหัวข้อที่จะเรียนแบบการบรรยายในชั้นเรียนอีเลิร์นนิ่งผ่านระบบ A-Tutor และการแฟ้มสะสมงานสะท้อนคิดในวันแรกที่เปิดกระบวนการวิชา

4. ในระหว่างการเรียนการสอนคณะผู้วิจัยได้โพสต์ข้อความสื่อสารกับนักศึกษาเป็นระยะๆ เช่น การมอบหมายงาน การเปลี่ยนแปลงสถานที่เรียน ประกาศต่างๆ รวมทั้งมีการติดตามความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคเป็นระยะ

5. คณะผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากรเมื่อสิ้นสุดการเรียนในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โดยชี้แจงให้นักศึกษาเข้าใจก่อนตอบแบบสอบถาม แจกแบบสอบถามให้นักศึกษาในชั้นเรียนและรับแบบสอบถามคืน

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มประชากร

คณะผู้วิจัยทำหนังสือเสนอโครงการวิจัยผ่านคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขออนุญาตทดสอบ

เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากได้รับอนุมัติแล้วคณะผู้วิจัยได้แจ้งให้นักศึกษาทราบในชั้นเรียน และอธิบายให้นักศึกษาเข้าใจถึงสิทธิที่จะปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยซึ่งจะไม่มีผลต่อการประเมินผลการเรียนการสอนในวิชานี้ใดๆ ทั้งสิ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยของข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

2. หาค่าเฉลี่ยและร้อยละของระดับความพึงพอใจและผลลัพธ์ของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

3. สรุปและจัดหมวดหมู่ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 94 อายุเฉลี่ย 21 ปี มีประสบการณ์เคยเรียนแบบผสมผสานร้อยละ 91 ใช้เวลาในการสะท้อนคิดเฉลี่ย 2 ชั่วโมง ใช้เวลาในการเข้าไปเรียนอีเลิร์นนิ่งแต่ละครั้งประมาณ 1-2 ชั่วโมง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานในกระบวนการวิชาภาวะผู้นำและการจัดการทางการพยาบาลรายด้านและโดยภาพรวมในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์กับนักศึกษาของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานในกระบวนการวิชาภาวะผู้นำและการจัดการทางการพยาบาลในแต่ละข้อในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีจำนวนและร้อยละของผลลัพธ์เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ 1) มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย (ร้อยละ 40) 2) สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ด้วยตนเอง (ร้อยละ 34) 3) เข้าถึงเนื้อหาได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว (ร้อยละ 31) 4) เพิ่มทักษะการเรียนรู้ในเนื้อหาแต่ละบทเรียน (ร้อยละ 30) 5) จัดสรรเวลาในการเรียนรู้ด้วย

ตนเอง (ร้อยละ 29) 6) สามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ตลอดเวลา และสถานที่ (ร้อยละ 29) 7) สื่อสารกับอาจารย์ผู้สอน ได้สะดวกและเข้าถึงง่าย (ร้อยละ 29) 8) มีความรับผิดชอบและมีวิสัยในตนเอง (ร้อยละ 28) 9) ประเมินความสามารถและความก้าวหน้าของตนเองได้ (ร้อยละ 28) 10) ใช้เสรีภาพในการเรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจ (ร้อยละ 28)

11) ได้เรียนรู้ได้ทันเหตุการณ์และต่อเนื่อง (ร้อยละ 27) 12) อยู่ในบรรยากาศของการเรียนรู้ (ร้อยละ 24) 13) มีความกระตือรือร้น (ร้อยละ 22) 14) เข้าใจในบทเรียน แต่ละบทมากขึ้น (ร้อยละ 22) 15) มีการคิดและค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม (ร้อยละ 20)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละและระดับของความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยแบบผสมผสานในกระบวนวิชาภาวะผู้นำและการจัดการทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำแนกตามรายด้านและโดยภาพรวม

ด้านการเรียนการสอน	ระดับความพึงพอใจ (%)				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านวัตถุประสงค์	26 (26.3%)	60.3 (60.9%)	12 (12.1%)	0.7 (0.7%)	-
ด้านเนื้อหา	23.7 (23.9%)	57.3 (57.9%)	17.3 (17.5%)	0.7 (0.7%)	-
ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	29 (29.3%)	47 (47.5%)	18.8 (19.0%)	3.7 (3.7%)	0.5 (0.5%)
ด้านวิธีการประเมินการจัดการเรียน	30.6 (30.9%)	48.6 (49.1%)	18 (18.2%)	1.6 (1.6%)	0.2 (0.2%)
มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานในภาพรวม	26 (30.6%)	42 (49.4%)	15 (17.6%)	2 (2.4%)	-

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ และระดับคะแนนของความคิดเห็นในผลลัพธ์ต่อนักศึกษาจากการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานในกระบวนวิชาภาวะผู้นำและการจัดการทางการพยาบาล จำแนกตามรายข้อ

ผลลัพธ์	ระดับความคิดเห็น (%)				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.เพิ่มทักษะการเรียนรู้ในเนื้อหาแต่ละบทเรียน	30 (30.9%)	58 (59.8%)	9 (9.3%)	0	0
2.มีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น	22 (22.7)	57 (58.8%)	17 (17.5%)	1 (1.0%)	0
3.มีการคิดและค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม	20 (20.6%)	42 (43.3%)	31 (32%)	3 (3.1%)	1 (1.0%)
4.เข้าใจในบทเรียนแต่ละบทมากขึ้น	22 (22.7%)	49 (50.5%)	23 (23.7%)	2 (2.1%)	1 (1.0%)

(ต่อ) ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ และระดับคะแนนของความคิดเห็นในผลลัพธ์ต่อนักศึกษาจากการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานในกระบวนวิชาภาวะผู้นำและการจัดการทางการพยาบาล จำแนกตามรายชื่อ

5.มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย	40 (41.2%)	43 (44.3%)	14 (14.5%)	0	0
6.สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ด้วยตนเอง	34 (35.1%)	49 (50.5%)	13 (13.4%)	1 (1.0%)	0
7.มีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง	28 (28.9%)	48 (49.5%)	20 (20.6%)	1 (1.0%)	0
8.ประเมินความสามารถและความก้าวหน้าของตนเองได้	28 (28.9%)	49 (50.5%)	20 (20.6%)	0	0
9.สื่อสารกับอาจารย์ผู้สอนได้สะดวกและเข้าถึงง่าย	29 (29.9%)	39 (40.2%)	26 (26.8%)	3 (3.1%)	0
10.อยู่ในบรรยากาศของการเรียนรู้	24 (24.7%)	50 (51.5%)	22 (22.7%)	1 (1.0%)	0
11.สามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ตลอดเวลาและสถานที่	29 (29.9%)	44 (45.3%)	22 (22.7%)	2 (2.1%)	0
12.ได้เรียนรู้ได้ทันเหตุการณ์และต่อเนื่อง	27 (27.8%)	49 (50.5%)	18 (18.6%)	3 (3.1%)	0
13.ใช้เสรีภาพในการเรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจ	28 (28.9%)	55 (56.7%)	14 (14.4%)	0	0
14.เข้าถึงเนื้อหา ได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว	31 (32.0%)	46 (47.4%)	19 (19.6%)	1 (1.0%)	0
15.จัดสรรเวลาในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	29 (29.9%)	47 (48.4%)	19 (19.6%)	2 (2.1%)	0

ส่วนที่ 2 ข้อคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

จากการสรุปข้อคิดเห็นของนักศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเกิดประโยชน์ ดังการสรุปดังนี้

1. นักศึกษามีรูปแบบเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น ดังตัวอย่างเช่น “ได้เรียนรู้การเรียนการสอนหลายๆรูปแบบ ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อเป็นทางเลือกในการศึกษา” “ทำให้นักศึกษาได้เรียนแบบหลากหลาย ได้คิดตาม” “เป็นการให้ความรู้ได้หลายๆ ด้าน กระตุ้นให้นักศึกษาอยากเรียนอยากรู้มากขึ้น” “ไม่ต้องมานั่งง่วง

หลับในห้องเรียน ไม่เสียเวลามานั่งเรียนในห้อง ซึ่งความรู้ได้เท่ากัน ต่างแต่ประสบการณ์เล็กน้อย” “ทำให้มีโอกาสเรียนรู้ได้หลากหลายแนวทาง และสามารถหาความรู้ได้ตลอดเวลา”

2. นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ด้วยตนเอง ดังตัวอย่างเช่น “ทำให้ได้นำความรู้จากการเรียนไปใช้ได้จริง” “ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ที่ต่างจากเดิม ได้พัฒนาตนเอง” “ได้ประยุกต์ใช้การเรียนรู้หลายวิธี” “ได้เชื่อมโยงความรู้กับเหตุการณ์ปัจจุบัน เชื่อมโยงกับความรู้แบบอื่นๆ” “ได้มีการประยุกต์ความรู้ใช้ในหลายๆ ด้าน และเป็นการทบทวนความรู้”

3. นักศึกษามีทักษะการเรียนรู้ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และมีประสบการณ์มากขึ้น ดังตัวอย่างเช่น “สะดวกดี เรียนในห้องกลับไปทำงานเอง/ ศึกษาเองมาทำแบบฝึกหัดก็ทำให้อ่านเพิ่มขึ้นมีเวลาทบทวนได้นานขึ้น” “เพิ่มทักษะการเรียนรู้มากขึ้น” “ทำให้ได้ประสบการณ์การเรียนรู้มากขึ้น ได้รู้ได้เห็นสิ่งใหม่กว่าเดิม และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพ ทักษะการเรียนรู้มากกว่าเดิม”

4. การจัดสรรเวลาในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังตัวอย่างเช่น “ทำให้มีโอกาสได้คิดวิเคราะห์เอง และสามารถจัดการเวลาของตนเองได้” “สามารถจัดสรรเวลาในการเรียนรู้ด้วยตัวเองได้” “เลือกเวลาที่พร้อมเรียนให้กับตนเอง” “ทำให้มีอิสระว่าจะเลือกเรียนเมื่อไรตามที่ต้องการได้ ไม่จำเป็นต้องเรียนในห้องเรียนอย่างเดียว”

5. นักศึกษามีความรับผิดชอบและวินัยในตนเอง ดังตัวอย่างเช่น “ได้ค้นคว้าด้วยตนเอง ฝึกความรับผิดชอบ” “ฝึกเป็นคนรู้จักวิเคราะห์” “ทำให้เราสนใจและปรับตัวต่อการเรียนมากขึ้น ไม่น่าเบื่อ” “เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้มีการให้ความคิดสร้างสรรค์ของตัวเอง ไม่ใช่เป็นการเรียนที่น่าเบื่อหน่าย” “ทำให้มีการค้นคว้าเพิ่มเติม” “ฝึกวินัยในการเรียนและความรับผิดชอบ” “ทำให้รู้จักพึ่งตนเองในการเรียนรู้เป็นการฝึกวินัยในตัวเอง” “ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง” “ฝึกให้นักศึกษาได้คิดเอง ปฏิบัติด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง”

6. นักศึกษาได้บรรยากาศในการเรียนรู้ดี ไม่น่าเบื่อซ้ำซากจำเจ สนุก ดังตัวอย่างเช่น “ได้รับความรู้ที่หลากหลาย เน้นการเรียนรู้ที่แปลกใหม่และไม่น่าเบื่อ” “ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ ไม่น่าเบื่อ สนุกกับการเรียน” “มีการเรียนที่หลากหลาย ไม่ซ้ำซากจำเจ ได้ทำอะไรใหม่ๆ” “การผสมผสานทำให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินประสบการณ์ที่แตกต่างกันแต่ละระบบของการเรียน ทำให้ไม่น่าเบื่อ” “เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ทำให้ไม่น่าเบื่อ นอกจากการนั่งเรียนบรรยายอย่างเดียว”

7. นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ดังตัวอย่างเช่น “มีความกระตือรือร้นในการทำงาน” “เป็นการทำให้นักศึกษากระตือรือร้น สนใจเรียน” “ทำให้มีความกระตือรือร้นในบทเรียนมากขึ้น มีความ

เข้าใจในเนื้อหาวิชามากขึ้น สนุกกว่าฟังบรรยายธรรมดา”

8. นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาที่เรียนง่ายขึ้น ดังตัวอย่างเช่น “ทำให้มีความรู้ความเข้าใจได้ง่ายขึ้น” “เข้าใจบทเรียนเพิ่มขึ้น” “สะดวกและง่ายต่อการทบทวน” “ไม่ซ้ำซากจำเจ น่าสนใจ เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย” “ได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาด้วยตัวเองมากขึ้น ทำให้จดจำเนื้อหาได้ง่ายขึ้น”

9. นักศึกษามีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและทบทวนบทเรียนมากขึ้น ดังตัวอย่างเช่น “มีเวลาเพิ่มขึ้นเมื่อเรียนใน A-tutor และสามารถไปค้นคว้าเพิ่มเติมได้” “ง่ายและสะดวกในการหาข้อมูลและความรู้เพิ่มเติม” “มีการกระตุ้นให้นักศึกษาได้คิดและทบทวนบทเรียนอยู่อย่างสม่ำเสมอ” “คิด ทบทวน เสนอแนะ และมีเหตุผลแก้ปัญหาเองได้” “เข้าใจและจำได้มากขึ้น เพราะทบทวนความรู้หลายครั้ง และทำด้วยตนเอง” “ทำให้ได้อ่านหนังสือเพิ่มมากขึ้น เพราะต้องทำงานส่งใน อีเลิร์นนิ่ง”

10. เป็นการกระตุ้นให้มีความคิดและ รับผิดชอบมากขึ้น ดังตัวอย่างเช่น “ได้ใช้ความคิดมากขึ้น วิเคราะห์เนื้อหาด้วยตัวเองมากขึ้น ทำให้จดจำเนื้อหาได้ง่ายขึ้น” “ทำให้เราสามารถรวบรวมความคิดได้หลายด้าน ทำให้เราสามารถรับรู้ความสามารถของตนเองว่าเรามีความสามารถในด้านไหน และชอบการเรียนรู้แบบไหน” “โอกาสได้คิด/วิเคราะห์ด้วยตนเอง” “กระตุ้นให้ใช้ความคิดวิเคราะห์มากขึ้น” “ทำให้เข้าใจด้วยตนเองมากขึ้น” “ทำให้ได้ใช้ความคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ พัฒนาตนเองได้มากขึ้น” “กระตุ้นความคิดแบบบูรณาการให้กับตัวผู้เรียน” “กระตุ้นการพัฒนาศักยภาพตนเอง กระตุ้นการบริหารจัดการตนเอง”

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรค ของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

จากการสรุปข้อคิดเห็นของนักศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนในแต่ละวิธีมีปัญหาและอุปสรรค ดังการสรุปดังนี้

1. การสะท้อนคิดเช่น “สะท้อนคิดเยอะไปหน่อย” “ใช้เวลามากในการทำงานแต่ละชิ้น”
2. การเรียนอีเลิร์นนิ่งเช่น “ระบบเข้ายาก” “ในบางครั้งอินเทอร์เน็ตที่หอพักไม่เอื้ออำนวยการใช้งาน เช่น

ซ้ำ เข้าโปรแกรมไม่ได้” “เนื้อหาหายาก ซับซ้อนยากต่อการเข้าใจ และไม่เข้าใจก็ไม่สามารถถามใครได้” “บรรยายจะเข้าใจได้ก็คิดว่า คำถามยากอ่านแล้วไม่รู้ว่าจะตอบได้ตรงประเด็นหรือไม่” “ชอบผลัดวันประกันพรุ่ง” “ซีเกียจ ไม่มีเวลา ขาดการติดตามบทเรียน/ข่าวสาร” “ลืมเข้าไปทำแบบฝึกหัดและมีความล่าช้าในการส่งงาน”

3. การเรียนแบบบรรยาย เช่น “บางครั้งเรียนห้องใหญ่ (รวม) รู้สึกคนเยอะมากทำให้เรียนไม่รู้เรื่อง”

ข้อคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน

1. ผู้สอนประเมินว่านักศึกษาส่วนใหญ่เขียนบทความได้ดีขึ้น ทำข้อสอบได้มากขึ้น ทำโครงการที่มีคุณภาพดีขึ้น และสามารถอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาของวิชาได้ดีขึ้นด้วย

2. ความแตกต่างของผู้เรียนเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนแบบผสมผสาน แต่อย่างไรก็ตามต้องมีการปรับนิเทศให้ผู้เรียนรู้ถึงประโยชน์และคุณค่าของการสอนแบบนี้

3. ผู้เรียนต้องมีทักษะ ความรู้ความเข้าใจการใช้งานคอมพิวเตอร์เพื่อการเข้าถึงข้อมูล

4. ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบต่องานก่อนข้างสูงในการเรียนการสอนรูปแบบนี้

5. ผู้สอนต้องมีทักษะและองค์ความรู้ต่อการเรียนการสอน รวมทั้งมีประสิทธิภาพของการใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้

6. ผู้สอนได้รับประสบการณ์ในเชิงบวกจากการสอนแบบผสมผสาน ถึงแม้ว่าการพัฒนาการสอนในรูปแบบนี้จะต้องใช้เวลามากกว่าการเตรียมการสอนแบบเดิม เนื่องจากจะต้องออกแบบการสอนใหม่ รวมทั้งต้องเรียนรู้และฝึกการใช้งานเทคโนโลยีใหม่ๆ ก็ตาม

การอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการเรียนการสอนแบบผสมผสานในกระบวนวิชาภาวะผู้นำและการจัดการทางการพยาบาล ใน

ด้าน วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและ วิธีการประเมินผลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ การเรียนแบบผสมผสานช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทในการเรียนมากขึ้น (Johnson, McHugo, & Hall, 2006) ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Taraddi & Pokrajac, 2005) เป็นการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นสำหรับผู้เรียนทุกคน (Australian National Training Authority's, 2003) โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ (Harriman, 2004) นอกจากนี้การเรียนแบบผสมผสานยังมีส่วนสนับสนุนปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน และผู้เรียนกับผู้สอนโดยการติดต่อสื่อสารแบบส่วนตัว ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้ดีขึ้น (Thorne, 2003) ซึ่งศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานในวิชาการปฏิบัติทางดนตรีสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และพบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานอยู่ในระดับมากเช่นกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเนลล์แมน (Nellman, 2008) รุทมันด์ (Rothmund, 2008) อัลบานนา (Al-Banna, 2006) คัมโรว์ (Kumrow, 2005) และ กิงฟ้า แสงลี, จริยาพร ศรีสว่าง, สุจิตรา ชัยวุฒิ, และฉวี เบาทรง, (2553) ที่พบว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานประสบความสำเร็จในด้านการทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ นอกจากนี้ นิวแมนและคณะ (Neuman, Pardue, Grady, Tod, Gray, Hobbins, Edelstein, & Herrman, 2009) พบว่า นักศึกษาพยาบาลรายงานว่า การสอนแบบบรรยายอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอที่จะทำให้เข้าใจได้ และได้กล่าวถึงรูปแบบวิธีการสอนแบบใหม่ (innovative) ว่าต้อง ตื่นตาน่าสนใจ และเปิดหูเปิดตาให้แก่ผู้เรียน ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการนำเอาวิธีการอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ร่วมในการเรียนการสอนทำให้นักศึกษามีการเรียนการสอนที่ไม่น่าเบื่อ

2. ผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์กับนักศึกษาต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ซึ่งข้อมูลเชิงปริมาณพบว่าอยู่ในระดับมาก ประมาณร้อยละ 50 และมากที่สุดร้อยละ 29 และข้อมูลเชิงคุณภาพมีความคิดเห็น

เป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยนักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นในเชิงบวกกับการเรียนในรูปแบบนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของUniversity of Wisconsin-Milwaukee ประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบผสมผสานนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นในเชิงบวกกับการเรียนในรูปแบบนี้เช่นเดียวกัน โดยจะมีความพอใจกับความยืดหยุ่นของเวลาและสถานที่ในการเรียน (กฤษ สินธกุล, 2554) สอดคล้องกับแนวคิดของ Bonk & Graham (2004) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนแบบผสมผสานทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น (Active Learning) ผลสืบเนื่องตามมาคือทำให้เป็นผู้ใฝ่รู้ (Active Learner) และลดเวลาในการเข้าชั้นเรียนได้

3. ปัญหาอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน มีส่วนใหญ่อุปสรรคทางระบบอินเทอร์เน็ต เนื่องจากเข้าระบบไม่ได้ ความล่าช้าของเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งปัญหานี้ซึ่งสอดคล้องกับข้อจำกัดของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (อภิชาติ อนุกุลเวช, 2555) และมีนักศึกษาบางส่วนพบปัญหาการสะท้อนคิดที่ต้องใช้เวลานานในแต่ละเรื่อง และการใช้สมองซีกขวาที่เป็นศิลปะจึงทำให้ใช้เวลาคิดแต่ละครั้งจึงใช้เวลานานมากประมาณ1-2 ชั่วโมง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เรมवलและคณะ (2550) ที่พบว่า การรับรู้อุปสรรคด้านเวลา ด้านภาระงาน และด้านความสามารถส่วนบุคคลอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการปฐมนิเทศนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการและรูปแบบการเรียนการสอน และควรชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำเอาการเรียนแบบผสม

ผสานมาใช้ในส่วนของผู้เรียนจะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายขึ้น

2. ในส่วนของผู้สอนสามารถนำไปปรับข้อดีของการสอนในบางวิธีให้ดีขึ้น และควรมีการพัฒนาทักษะความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้กับผู้เรียนก่อนทำการเรียน ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้งานคอมพิวเตอร์ การใช้บริการบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น การค้นหาข้อมูลสารสนเทศ กระดานสนทนา และกระดานข่าว เป็นต้น

3. สถาบันการศึกษาที่จะนำเอาการจัดการเรียนแบบผสมผสานไปใช้ จะต้องมีความพร้อม ทั้งทางด้านเครื่องมือและระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการเรียนการสอน ได้แก่ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วสูง เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ได้รับประโยชน์ในการจัดการเรียนแบบผสมผสาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนในชั้นเรียนปกติกับการเรียนแบบผสมผสาน

2. ควรมีการศึกษาโดยการจัดการเรียนแบบผสมผสานในรายวิชาอื่นๆ เพื่อพัฒนาวิธีการและรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาของรายวิชานั้นๆ

3. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการเข้าเรียนอีเลิร์นนิ่งกับความถี่ในการเรียนและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนอีเลิร์นนิ่งกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งฟ้า แสงสี, จริยาพร ศรีสว่าง, สุจิตรา ชัยวุฒิ, นวี เบาทรวง. (2553). การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ช่วยสอน เรื่อง การทำคลอดปกติ สำหรับนักศึกษาพยาบาล. *พยาบาลสาร*, 37(1), 15-25.
- กิตติพร ปัญญาภิญโญผล. (2549). วิจัยเชิงปฏิบัติการ : แนวทางสำหรับครู. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ บริษัท นันทพันธ์พรินติ้ง จำกัด
- กฤษ สินธนะกุล. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูคอมพิวเตอร์เพื่อการวางแผนการสอนแบบแผนการสอนแบบ ผสมผสาน*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ทิตนา แหมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2545). *Designing อี-เลิร์นนิ่ง (อี-เลิร์นนิ่ง (e-learning) : หลักการออกแบบและสร้างเว็บ เพื่อการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- พิมพารณณ์ กลั่นกลั่น, นิตยา ไทยภิรมย์, และ พัทรี วรกิจพูนผล. (2551). ประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านบันทึกการ สะท้อนคิดประจำวันในการฝึกปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพเด็กของนักศึกษาพยาบาล. *การพยาบาลและการศึกษา*. 1(2), 2-18.
- เรมวอล นันทสุวัฒน์, กุลวดี อภิชาติบุตร, อรอนงค์ วิชัยคำ, และ ศุภลักษณ์ ศิริภักธากร แสนหลวง. (2549). *การใช้แฟ้ม สะสมงานในการศึกษากระบวนการวิชาการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. รายงานการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรีนวล วิวัฒน์คุณูปการ, และ วิชาดา คุณาวิฑิตกุล. (2548). *การเรียนรู้โดยการสะท้อนคิด*. เชียงใหม่: ศูนย์ความเป็นเลิศทางการพยาบาล.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2549). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อภิชาติ อนุกุลเวช. (2555) *การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning)*. (ออนไลน์). สืบค้นจาก http://www.chontech.ac.th/_abichat/1/index.php?option.html (15 ตุลาคม, 2555)
- Al-Banna, N. A. (2006). A Comparative Study of Hybrid and Internet-Based Educational Technology Course Modules. Dissertation Ph.D. (Educational Technology). Arkansas: University of Arkansas.
- Australian national training authority's. (2003). *Leader and the leadership process*. New York: Ballantine Books.
- Bonk, C. J., & Graham, C. R. (2004). *Handbook of blended learning: Global perspectives*. San Francisco: Pfeiffer Publishing.
- Buckley, K. M. (2003). Evaluation of classroom-based, web-enhanced, and web-based distance learning nutrition courses for undergraduate nursing. *Journal of Nursing Education*, 42(8), 367-370.
- Billings, D. M. (2000). A framework for assessing outcomes and practices in web-based courses in nursing. *Journal of Nursing Education*, 39(2), 60-70.
- Bernath, R. (2012). *Effectives Approaches to Blended Learning for Independent Schools*. (Online). Available from <http://www.testden.com/partner/blended%20learn.html>. (25 October 2012)
- Graham, C. R. (2012). *Introduction to Blended Learning*. (Online). Available from http://www.media.wiley.com/product_data/excerpt/86/C.pdf. (25 October 2012)

- Garnham, C., & Kaleta, R. (2002). Introduction to hybrid courses. *Teaching with Technology Today*, 8(6). Retrieved from <http://www.uwsa.edu/ttt/articles/garnham.htm>
- Harriman, G. (2004). *What is blended learning*. Available (online) http://www.grayharriman.com/blended_learning.htm
- Herriot, A. M., Bishop, J. A., Kelly, M., & Murphy, M., Truby, H. (2003). Evaluation of a computer assisted instruction resource in nursing education. *Nurse Education Today*, 23(7), 537-545.
- Horn, B. M., & Staker, H. (2011). *The Rise of K-12 Blended Learning*. Unpublished Paper,,: Innosight Institute.
- Johnson, K., McHugo, C., & Hall, T. (2006). Analysing the efficacy of blended learning using technology enhanced learning (TEL) and m-Learning delivery technologies Retrieved. from http://www.ascilite.org.au/conferences/sydney06/proceeding/pdf_paper/p73.pdf
- Kumrow, D. E. (2005). *A pilot Study to investigate the relationship between Student Self-Regulatory Resources Management Strategies and Academic Achievement in a Web-Based Hybrid Graduate Nursing Course*. Dissertation Ph.D. (Education). Los Angeles, CA: University southern California.
- Lewis, M. J., Davies, R., Jenkins, D., & Tait, M. I. (2005). A review of evaluative studies of computer-based learning in nursing education. *Nurse Education Today*, 25(8), 586-597.
- Motschnig-Pitrik, R. & Mallich, K. (2004). Effects of Person-Centered Attitudes on Professional and Social Competence in a Blended Learning Paradigm. *Educational technology&Society*, 7(4), 176-192.
- Nellman, S. W. (2008). *A Formative Evaluation of a High School Blended Learning Biology Course*. Dissertation Ed.D. (Education). Los Angeles, CA: University of Southern California.
- Neuman, L., Pardue, K., Grady, J., Tod, Gray, M., Hobbins, B., Edelstein, J., Herrman, W. (2009). What does an innovative teaching assignment strategy mean to nursing student” *Nursing Education Perspectives*, 30(3), 159-163.
- Rothmund, A. C. (2008). *Correlation between Course Interactivity and Reported Levels of Student Satisfaction in Hybrid Courses*. Dissertation Ph.D. (Information Science). Denton, TX: University of North Texas.
- Taraddi, E., & Pokrajac, K. (2005). *Educational communication and technology: a project of the association for educational communications and technology*: New York: Macmillan Library References.
- Thomson, I. (2002). Thomson job impact study: The next generation of corporate learning. Thomson, Inc. Retrieved from <http://www.netg.com/DemosAndDownloads/Downloads/JobImpact.pdf>.
- Tillema, H. H. (2001). Portfolios as development assessment tools. *International Journal of Training and development*, 5(2), 126-135.
- Thorne, K. (2003). *Blended learning: How to Integrate online & Traditional learning*. London:Kogan Page.
- Wilkinson, A., Forbes, A., Bloomfield, J., & Gee, C.F. (2004). An exploration of four web-based open and flexible learning modules in post-registration nurse education. *International Journal of Nursing Studies*, 41, 411-424.
- Woo, Y., & Kimmick, J. V. (2000). Comparison of internet versus lecture instructional methods for teaching nursing research. *Journal of Nursing Studies*, 41, 411-424.